

- És sacerdot de bona vida i bons costums, i no consta que hagi caigut en censura alguna.
- Ciutadella de Menorca, 16.09.1901 (llicenciat Sebastià Vives i Amengual, dignitat d'ardiaca de la Santa Església Catedral de Menorca i en absència de l'Excm. i Rdm. Sr. Bisbe Sr. Salvador Castellote y Pinazo, governador eclesiàstic de la diòcesi).
- 1904, 15.01. Canonge tresorer de la Seu de València.
- 1906, 20.01. Mor a València.⁴¹

⁴¹ Essent canonge de València contribuï amb 300 ptes. a la construcció que les Religioses Franciscanes aixecaven a Inca, a l'antic Hostal de Son Odre. Aquesta dada fou la que em dugué a conèixer les passes que havia fet Mn. Fiol, ja que tota la documentació que hi ha a Mallorca acabava dient que havia sortit cap a la Seu d'Urgell, i allà no en sabien res, del nostre inquer. Quan vaig voler esbrinar qui era aquest inquer canonge a València, em vaig trobar amb la documentació inclosa en l'expedient d'oposicions a l'Arxiu de la catedral de València, leg. 558/10, que va permetre conèixer la fi d'aquest capellà inquer.

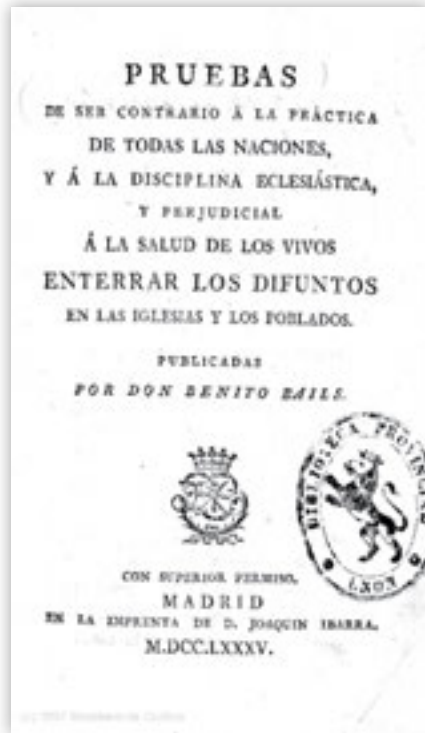
Reformes al cementeri municipal d'Inca des de 1860 fins a 1870

XII JORNADES D'ESTUDIS LOCALS

Gabriel Pieras Salom

Dins el món cristià, especialment, els cadàvers de les persones eren enterrats a dins les esglésies parroquials i conventuals o fora d'elles, als seus voltants, segons la seva capacitat econòmica i social. Uns eren enterrats als altars majors, altres a les capelles laterals, altres al bell mig dels temples, altres a les fosses, vasos, que tenien en propietat els gremis, i aquells que no tenien aquesta economia eren enterrats al fossar que solia estar just davant dels temples i voltats, generalment de parets. Eren esglésies, parròquies i convents de vius i de morts. Això naturalment creava problemes sanitaris que començaren a ser denunciats per distints autors en llibres i fullets, com per exemple el que va escriure D. Benito Bails a 1785 i fou editat a la impremta de D. Joaquín Ibarra de Madrid i que portava per títol *Pruebas de ser contrario a la práctica de todas las naciones y a la disciplina eclesiástica y perjudicial a la salud de los vivos, enterrar a los difuntos en las iglesias y poblados*. Era una estranya convivència entre els vius i els morts.

La cèdula reial de 3 d'abril de 1787, llei I, títol III de la “Novísima recopilación”, disposava l'obligació de construir cementeris a determinada distància dels nuclis habitats i la prohibició d'enterrar dins les esglésies, o fora d'elles, amb excepcions molt especials, com bisbes, abats, abadesses, priors, canonges distingits, etc. Aquest text legal indicava que la construcció dels nous cementeris anirien a càrrec dels rectors pagant, però, amb fons procedents de les fàbriques de les esglésies i de l'erari públic. Aquí, a Mallorca i a Inca, no es va dur a terme. Haurien de passar alguns anys. Seria en escrit imprès que arribà a tots els ajuntaments, de data 3 de gener de 1814, quan Guillermo de Montis (en aquells moments cap superior polític de les Balears) i el secretari Rafael Manera prohibeixen els enterraments dins poblacions i es basen en el Decret d'1 de novembre de l'any 1813 emanat de la regència del regne, i que és conforme a la Constitució i a la Llei d'11 de novembre de 1811. Les Corts assenyalaren un mes per construir els cementeris fora poblat, malgrat que fos de manera provisional. El fulllet que arriba a Inca a principi de gener de 1814 no es posarà en pràctica fins a 1820, sis anys després. Aquesta breu publicació editada a la impremta de Melchor Guasp consta d'un llarg i ben explicat preàmbul, 18 capítols i un final on mana i ordena les dites construccions.

A Inca, abans de 1820, hi havia tres llocs d'enterrament: l'església de la parròquia de Santa Maria la Major (altar major i, davant d'ell, capelles de sant Blai, de la Trinitat, de la Mare de Déu del Carme, del Nom de Jesús, dels sants Abdon i Senén, de sant Pere, de sant Joan Baptista, etc., i el fossar exterior) i les esglésies de Sant Francesc (altar major i, davant d'ell, capelles de sant Bonaventura, de les Ànimes, de sant Antoni, de la Mare de Déu dels Àngels, de la Mare de Déu de l'Esperança, del Beat Ramon Llull, etc.) i Sant Domingo (altar major i, davant d'ell, capelles del Roser, de sant Vicenç Ferrer, de les Ànimes, etc.). Alguns dels que enterraren a les esglésies foren els següents: dia 16 d'octubre de 1707 fou sepultada a Sant Domingo Magdalena Coll, vídua de Bartomeu Bisellach, i tenia escrit davant notari que li fessin una sepultura davant la capella del Roser. El 17 de desembre de 1708 morí Catalina Mulet, vídua de Guillem Bertran, qui fou enterrada en el vas de Sant Blai de la parroquial. Dia 24 de novembre de 1709 fou sepultada a Sant Francesc, davall d'una pedra esmolada, Bàrbara Figuerola, muller de Simó Alzina. Dia 10 de gener de 1710 fou sepultada a

la parroquial església la Sra. Margalida Morro, vídua de l'honor Cristòfol Bennàssar de la possessió de Santiani. Dia 2 de març de 1712 fou sepultat a la capella del Roser de Sant Domingo Miquel Rubert, gerrer d'ofici. Pere Batle Planes morí dia 19 d'agost de 1803 i fou enterrat a la parròquia a la capella de sant Antoni. Dia 26 d'agost de 1803 fou enterrada en la capella del Beat Ramon de l'església del convent de Sant Francesc Francinaina Serra Morro. Dia 13 d'octubre de 1803 fou sepultada a la capella del Roser del convent de Sant Domingo Magdalena Bisellach Reus. Antònia Beltran Alzina, que morí dia 20 de maig de 1820, fou enterrada a l'església de Sant Francesc. Bartomeu Llabrés Llompart, mort dia 20 de juny de 1820 i enterrat el dia després en el cementeri de la parròquia de Santa Maria la Major. Després de l'obertura del nou cementeri, primerament rural i després municipal, ja no s'enterrà més a les esglésies. Tan sols seguiran enterrant dins el seu propi cementeri les monges jerònimes de Sant Bartomeu, com encara així ho segueixen fent.

El primer que enterraren al nou cementeri fou Jaume Ferrer, "Borratxon", i al seu testament i deixes pies en poder del P. Francesc Ferrer, religiós observant, del dia 27 de maig del mateix any, mana que se l'enterrí a l'església de Sant Francesc vestit amb l'hàbit franciscà. En aquesta nota de defunció del llibre sacramental de l'Arxiu Històric Parroquial, de dia 6 de desembre de 1820, hi ha una curiosa nota que diu:

"Yo, el infrascito, bendecí dicho cementerio (referint-se al nou) a los 3 de diciembre de 1820, asistiendo a la bendición todo el Ayuntamiento, Clero Secular y las comunidades de Dominicos y Franciscanos de esta villa. De que doy fe. Dn. Juan Amengual, Pro. y Rector de Inca."

Dins els primers llibres de l'inici de la reforma (llibre de comptabilitat i de venda de sepultures) del cementeri antic de 1820, iniciats l'any 1860 (Arxiu Històric Municipal d'Inca. Sanitat. Números provisionals 627, 628 i 629), hi ha dos folis escrits a mà que val la pena transcriure:

"El cementeri de la vila d'Inca, situat en el camí de Sencelles, fou fet per ordre del Govern en lo any 1820 essent batle Dn. Miquel Munar, 'Xesquet', i rector de la parròquia el Dr. Dn. Joan Amengual. Dit cementeri va ser comprat a Dn. Jaume Llompart, 'Catiu', i això és el motiu que per espai de molts anys no li deien altra cosa més que can Catiu. Va esser beneït en el mes de Desembre de 1820 i el primer que hi enterraren va esser en Jaume Ferrer, 'Borratxon'. Augmentant sa població i el número d'ànimes de la Vila, va esser engrandit aquest cementeri des del tercer caminal transversal, això és quasi una meitat de lo que abans era. Per espai de 40 anys va estar dit cementeri poc cuidat, fins que a 1860, essent batle Dn. Joan Coll i Martorell, tot lo ajuntament nomenà una comissió composta del mateix Sr. Batle, de Dn. Miquel Amer i Jaume, dels regidors honor Jordi Reus i honor Miquel Pujades, de can Lau i de Dn. Francesc Brunet, Prevere i Beneficiat a la parròquia d'Inca, a fi d'arreglar i posar d'un modo decent dit cementeri. En lo any 1860 solament se va fer el pou, donat a escarada per 50 lliures però se feren bastants preparatius per començar l'obra, lo que s'efectuà a principis del mes de gener de 1861. El qui va formar el pla de l'obra fou Dn. Llorenç Robira (sic) i el qui va executar dita obra fou mestre Jaume Llompart i Rubí, 'Verguny', servint sempre de manobres Llorenç Ramis, 'Lluch' i essent fosser en Josep Gual. Gratis varen dur 180 carretades de cantons, mitjans, pedres, cals, teules i altres materials per passar l'obra avant i se va acabar dita obra el 31 de Desembre de 1864, gastant-se en ella 2.147 lliures, 7 sous i 6 diners. Dia 7 de març de 1865 va fer una ventada tan furiosa que va tomar tota la definició de la façana del cementeri, rompent 13 bigues de la teulada i 6 de la sala i el celràs i més de 600 teules. Abans era dita façana de cantons de Muro però en vista que no tenia fermesa bastant per resistir en els contratemps, se va fer després de la desgràcia de paredat i se va gastar per compondre'l 93 lliures, 18 sous i 6 diners. Els xipresos foren sembrats els darrers dies de gener de 1861. Dia 17 de maig de 1863 va esser beneït el Sant Crist que se venera en el cementeri. Durant

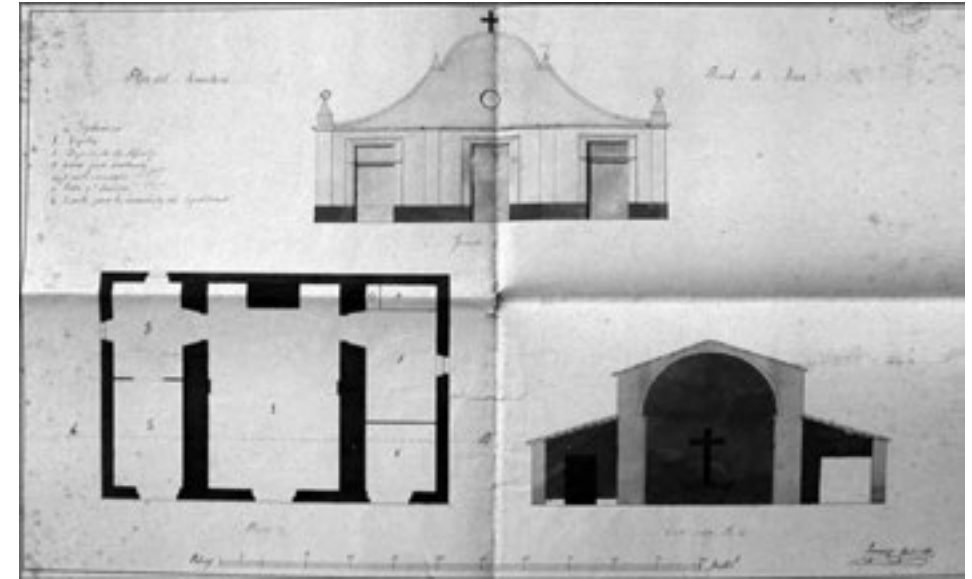

el matí hi va haver ofici i sermó a la Parròquia i, el capvespre, hi hagué processó amb el Sant Crist acompanyant-lo al cementeri, a la qual processó hi assistiren més de cinc mil persones, ja d'Inca, ja de pobles veïnats. A 1867 se posaren les barreres de ferro de set quintars i setze lliures de pes, les quals a raó de 3 sous la lliura valgueren 507 lliures i 8 sous. Les va fer mestre Bartomeu Pons, ferrer de Ciutat i habitador a Inca. L'ajuntament per fer l'obra del cementeri donà 300 lliures i els comissionats, amb deu joies que rifaren, tengueren de net pel cementeri 377 lliures. A 1868 se resolgué fer de pedreny viu els baixos de la façana del cementeri i tan sols el pedreny costà 81 escuts, o sia 60 lliures i 15 sous."

Ja comenta l'anterior escrit que els quaranta anys de cementeri rural o municipal no foren gaire bons. El recinte sagrat estava abandonat. La gent inquera no acceptà de bon grat, com en altres bandes de Mallorca, que no es pogués enterrar a les esglésies, però la fermesa dels governants, en nom del progrés i especialment de la sanitat, així ho manaren i així ho obligaren. Malgrat tot, però, com es veu, els inquers no cuidaven del cementeri nou. També s'ha de dir que no tenim gaires notes ni dades d'aquests quaranta anys.

Si partim de l'any 1860, trobarem allò que cercam, i en abundor. Aquests anys enterraven *amb baül*, *dins tomba* i *dins clot*. Les tombes que voltan la plaça major del cementeri actual s'inicien aquests anys. Pels enterraments dels adults es cobrava la quantitat de 6 sous dins clot i emprant, o no, baül. Si s'enterraven dins tomba, recentment feta, es pagaven 18 sous. Per enterrar pàrvuls pagaven 4 sous dins clot i 9 sous dins baül i tomba. Les anotacions dels enterraments des de 1860 fins a 1870 s'inicien dia 1 de juliol de 1860. També s'ha de dir que, per acord de l'Ajuntament, quedaren suprimits els pagaments per enterrament, des de l'1 de juliol de 1869. Ara veurem el nombre d'enterraments des de dia 1 de juliol de 1860 fins al dia 30 de juny de 1869:

- 1860.- 32 adults i 26 pàrvuls. Total: 58.
- 1861.- 35 adults i 60 pàrvuls. Total: 95.
- 1862.- 56 adults i 66 pàrvuls. Total: 122.
- 1863.- 39 adults i 68 pàrvuls. Total: 107.
- 1864.- 59 adults i 106 pàrvuls. Total: 165.
- 1865.- 62 adults i 89 pàrvuls. Total: 151.
- 1866.- 50 adults i 79 pàrvuls. Total: 129.
- 1867.- 76 adults i 77 pàrvuls. Total: 153.
- 1868.- 80 adults i 62 pàrvuls. Total: 142.
- 1869.- 47 adults i 27 pàrvuls. Total: 77.

Totals: 536 adults i 660 pàrvuls. Entre adults i pàrvuls: 1.196 enterraments.

Ben aviat, des de 1860, ja es comença a enterrar en sepultures fetes com avui les podem veure. El dret d'enterrament a les sepultures, vull dir la compra d'aquest drets comença a partir del mes de juliol de l'any esmentat. Aquest dret per enterrar dins una tomba val 1 lliura i 10 sous. Les sepultures, tombes fetes, costen 7 ll. 10 s. Les petites, les mitjanceres, 18 ll., i les grans (per a quatre cadàvers), 21 ll. Quan es compra una sepultura ja feta hi sol anar inclosa en el preu la làpida amb el nom o noms. A partir de l'any 1868 les lliures es converteixen en escuts i 1 lliura són 1,328 escuts o 1 escut són 0,752 lliures. Una tomba que valia, per exemple, 21 lliures passa a valer 27,903 escuts. A partir del gener de l'any 1874 ja parlen i valoren emprant la pesseta i els cèntims. Aquest any, una tomba amb làpida posada costava 82 pessetes. A partir de l'any 1906 costen 100 pessetes. L'any 1913 passen a costar 110 pessetes els primers mesos i pugen a 125 a partir del desembre. L'any 1920 es paguen a 175 pessetes. L'any 1922, l'Ajuntament cobra a 205 pessetes cada tomba i l'any 1927 costa 300 pessetes amb làpida i 275 sense aquesta.

Ara veurem qui compra les primeres sepultures o tombes. El llistat és per ordre de data de compra i aquesta numeració és la mateixa d'avui.

1. Gabriel Pujol, "Calatravi".
2. Magí Marqués i Seguí.
3. Bartomeu Seguí, "Batliu", i els seus germans.
4. Antoni Ramis i Borrás, "Nyam".
5. Miquel Gual i Josep Payeras, cunyats.
6. Cristòfol Martorell i Torrens.
7. Jordi Reus.
8. Domingo Alzina i Salas.
9. Sebastià Garau.
10. Bartomeu Ramis de Son Mas i Miquel Verguny.
11. Hereu de l'amo en Miquel de ses Veles.
12. Magdalena Ramis i Ferrer, "Palla".
13. Antoni Planes i Pou, "Punta".
14. Antoni Figuerola i els seus germans.
15. Miquel Oliver i Antoni Payeras i Amer.
16. Gregori Balaguer i Nicolau, forner.
17. Antònia Ferrer Verd, viuda de Jaume Beltran, "Puig", i Jaume Beltran i Llobera, "Puig".
18. Sr. Antoni Tortella, prevere.
19. Antonina Miquel de Son Sastre.
20. Joanaina Duran, viuda de Simó Alzina.
21. Sr. Mateu Ferrer, prevere, "Pinet".
22. Bartomeu Campomar i Ferrá, veí de Palma, i el seu cunyat Miquel Aguilar i Luna, veí d'Inca.
23. Pere Agustí Campins i Beltran.
24. Gabriel Jaume Mateu, "Flor".
25. Pere Andreu Ferrer i Oliver.
26. Antònia Seguí i Mestre, viuda d'Andreu Martorell, "Valent", i els seus fills.
27. Antoni, Guillem, Miquel i Pau Ferragut i Rayó.
28. Sr. Gabriel Llabrés i Marimon i els seus germans preveres Sr. Francesc i Sr. Joan.
29. Joan Ferrer i Perelló de l'Hostal.
30. Joan Truyols i Bennàssar.
31. Rafel i Jaume Moragues i Garí.
32. Josep Pujol i Amorós.
33. Joan Serra i Figuerola i Rafel Mateu i Llabrés, i els seus successors legítims.
34. Magí Marqués i Font i Sebastià Beltran i Marqués, i els seus legítims successors.
35. Joan Estrany i Pujades, "Blai".
36. Sra. Assumpta Nicolau, viuda del Sr. Miquel Sancho, "Gotleu".
37. Catalina Rebassa i Figuerola.
38. Miquel Rubert i Beltran, "Caron".
39. Josep Ferrá i Tous.
40. Antoni Alemany i Pujades, i Cristòfol Melis i Corró.
41. Jerónima Coll, viuda d'en Moragues.
42. Antoni Valls i Fuster, "Confiter".
43. Sr. Bernat Salas i Ginestra, prevere.
44. Miquel Roca i Rayó.
45. Bartomeu Beltran i Coll, "Garreta".
46. Josep Pujol i Planes.
47. Sr. Guillem Fiol, prevere i vicari.
48. Damià i Francesc Mas i Guillem Beltran.
49. Sra. Martina Arrom, viuda Roca.
50. Jaume Llobera i Pericás i Gabriel Alzina Fiol.
51. Gabriel Ferrer i Company i Andreu Salas.
52. D. Pedro Balle i Ramis, apotecari.
53. Antoni Truyol, "Vetla".
54. Esperança Nicolau, de Vicens Balle i de Catalina Nicolau.
55. Maria Garau, viuda de Sebastià Figuerola.
56. Gabriel Melcion i Sebastià Llompart i Sastre.
57. Sr. Gabriel Ramis i Alós (gener de 1870). Dia 18 de febrer de 1871, la cedeix a Catalina Muntaner, viuda de Miquel Maymo, "Fogarada".
58. Sr. Jaume i Sr. Josep Pons i Pol, germans, i de Francisca Borrás la seva cunyada, veïns de Palma.
59. Esteve Mayol i Ferrer, i els seus fills Bartomeu Mayol i Llabrés, Maria, Lluçia, Antònia, Magí i Magdalena Mayol i Márquez.
60. Rafel Garriga i Llambias.
61. Honor Antoni Salas "Monroig des Mercat".
62. Bartomeu Martí i Pons, "Deveres".
63. Mateu Vicens i Ripoll, "Solleric".
64. Pere Joan, Joan i Ramon Coli, germans.
65. Catalina Seguí, viuda de Francesc Agustí.
66. Francesc Picó, "hereu des Xorc".
67. Sr. Antoni Llampas i Coll.
68. Sr. Gabriel Seguí i Vallespir, "Batliu".
69. Bartomeu Janer i Oliver. Dia 2 d'abril de l'any 1909 fou expropiada per haver d'aixecar al seu lloc la nova capella.
70. Catalina Ferrer, viuda del metge "Carreta". Dia 2 d'abril de 1909 fou expropiada per haver de construir-hi la capella.
71. Sr. Francesc Brunet i Corró, prevere. Dia 8 de juny de 1908 fou traspasada a Mn. Francesc Rayó Brunet, prevere. També fou expropiada per a la nova capella.
72. Miquel, Catalina i Magdalena Pujades i Melis, germans. També expropiada per la capella nova.
73. Joan Coll i Martorell. Expropiada pel mateix motiu de la capella nova.
74. Antoni Salas i Coll, "Monroig". Expropiada com les anteriors.
75. Andreu Alzina i Mir, "Campos", i Guillem Pujades i Llompart, "Gros".
76. Gabriel Buades i Ferrer, "Gonella".
77. Andreu Alzina i Mir, "Campos".
78. Jaume Llompart i Beltran, "Veritat", i Sr. Llorenç Robira.
79. Sebastià Llabrés i Ginestra.
80. Jaume Llompart i Beltran, "Veritat", i Sr. Llorenç Robira.
81. Maria Ramis i Rubert.
82. Mariano Pallisser i Miquel.
83. Margalida Pou, viuda de Pau Mir.
84. Mestre Joan Ferrer, "Frontera".
85. Sr. Pere Antoni Llabrés i Alorda, prevere.
86. Guillem Oliver i els hereus de Miquel, "Maieta".
87. Sebastià Aguiló, confiter.
88. Hereus de Miquel Llompart, "Marron", i Pere, Bartomeu, Jaume, Miquel, Catalina i Margalida Llompart Llabrés.
89. Sr. Pere Josep Llompart, prevere i canonge.

“Nota: La sepultura nº 89 fue adquirida en propiedad por el Rvdo. D. Gabriel Llopart y Jaume, sobrino del M.I.S.D. Pedro J. Llopart, presbítero y canónigo a quien nombró heredero.

Al morir éste, que era Obispo de Mallorca, los albaceas M.I.S. Don Jaime Homar, Canónigo y Vicario General, y el M.I.S. Don Bartolomé Pascual, canónigo y Rector del Seminario dispusieron que pasase dicha sepultura a uso de Dª Paula Llopart Jaume, hermana del Sr. Obispo y D. Gabriel Torrens y Llopart, sobrino del mismo, los dos parientes más próximos.”

- 90 Sra. Catalina Fornés, viuda de Joan Figuerola.
- 91 Pere Andreu Salas i Bisellach, “Monroig”.
- 92 No hi havia sepultura.
- 93 Miquel Fiol, “Bacaret”.
- 94 Francesc Brunet i Isern.
- 95 Gabriel Cortés, “Xigarro”.
- 96 Sra. Àngela Garau, viuda “del Fiscal Rayó”.
- 97 Catalina Jaume i Joana Aina Jaume.
- 98 Sr. Joan Coll i Martorell.
- 99 Hereus de Jaume Prats, “Garreta”.
- 100 Pere Joan Ferrer, “Me”.

Comptabilitat. Entrades i sortides des de 1860 fins a 1870

A causa de la quantitat de dades que hi ha sobre aquest tema i també a la limitació de l'espai hora de publicar les actes d'aquestes XII Jornades d'Estudis Locals d'Inca, tan sols transcriuré les “entrades” i “sortides” més significatives o, també, més importants i curioses.

1860

Entrades: enterraments, compra de drets de sepultures i per 11 dies que el fosser no anà a fer feina, 100 ll. i 5 s.

Sortides: jornals per arrencar els fonaments, escarades per fer el pou i paredar-lo, 82 ll. Una corriola, 1 ll. i 10 s. Una corda, 15 s. Fer escombra i escampar terra, 2 ll. i 10 s. Carenes i tres cordills de palla, 2 s. Els jornals foren pagats a Sebastià Oliver, “Busca”.

1861

Entrades: segueix la venda de drets de sepultures i enterraments, 861 ll. 9 s. i 8 d. Per la venda de 9 xiprers, 18 s. Es van rebre de la vila 150 ll. i 10 s. Guany d'una rifa d'una creu d'or, 33 ll. 1. Guany d'una rifa d'una joia d'uns botons d'or, 27 ll. De la molsa del torrent de Cap de Bou (sic), 10 ll. 4 s. Guany d'una rifa d'un porc de nou roves, 29 ll. 4 s. De la vila per mans del Sr. Miquel Amer, 225 ll. 15 s. Per la venda de tres polls del Pla de la Font, 23 s.

Sortides: 40 xiprers i portar-los, tres carretades de perpany per a l'ossera, una ruda en broca i caveguell, 203 quarteres de guix, 1 lliura de picadura de tabac, 14 lliures i mitja d'aiguardent per als mestres, manobres i carreters, 4 gerres, ferro del pou, una triadora, al Sr. Llorenç Robira pel pla de l'edifici i anivellar, jornals a Jaume Llopart, “Verguny”, Joan Azina, Antlm Pujades, Bartomeu Ferrer, Joan Figuerola, Antoni Figuerola, “al·lot”, Joan Llobera, “al·lot”, i al manobre Salvador Maura, 100 quarteres de calç, porgadors de terra, senalles, un garbell per porgar terra, cavallons de cordells, carretades de cantons de Ciutat, carretades de pedreny de Muro, carretades de pedres, manades de joncs i feixos de canyes, 2.500 teules de Mancor, jornals per dur argila i embigada de la teulada... 616 ll. 2 s. i 2 d.

1862

Entrades: segueix la venda de drets de sepultura i entrades per enterraments. Pel guany de la rifa d'un porc, 37 ll. i 1 s. Pedreny de Santanyí per fer una làpida, 1 ll. Pel guany de la rifa de 2 joies de cinc duros i 2 de quatre duros, 18 ll. 14 s. Valor d'una creu de ferro, 15 s. Guany de la rifa d'un porc, 54 ll. 15 s.

Sortides: 10 quarteres de calç i 10 de guix, aiguardent, senalles d'esparg, claus, mitges pedres, puntes i acerons, direcció de l'obra a Llorenç Robira, al picapedrer n'Antoni Cili, als picapedrers

de l'any anterior, teies de sala, taulons i perllongues, per fer un cel ras i per quatre jocs de portes... 240 ll.

1863

Entrades: segueix la venda de sepultures i les entrades per enterraments.

Oferta de la parròquia i adoració en el cementeri, 22 ll. i 10 s. Guany de tres rifes de joies de 10 duros, 20 Ll. i 3 s. Al P. Mateu Pinet pel quadre de sant Francesc, 6 ll. Cobrat de la vila pel Sr. Miquel Amer, 75 ll. i 5 s. Guany de la rifa d'un porc, 61 ll. i 6 s. Donatiu d'en Pau Puig, "Caminero", 6 s. D'en Miquel Coll, "Barona", per una pedra de la seva tomba, 3 ll. Guany de la rifa d'una joia de 16 duros i una altra de 6 duros, 4 ll. i 2 s.

Sortides (nota: al final de 1864 hi ha el resum general dels anys 1860, 1861, 1862, 1863 i 1864): 153 dotzenes de rajoles, port i compra. Cantons de Ciutat, perpany de Muro, grava, guix i mitjans de llivanya. Picapedrers, manobres i al·lots. Aiguarent. Senalles, graneres, gorres i mitges pedres. 5 escalons per a la mesa de la capella. Al fuster Joan Coli per portes, baüls i llenyams. 3 llantons, una ribella i cascons. Per la porta, la bastimenta, i el pany del caixó de la capella. Anada i vinguda de l'escultor Vicenç Matas i 2 dies i mig del manteniment. Claus de la creu i una regadora. Graneretes, calç, panerets i un feix de canyes. Randa, fil, porció de llustrina i dos jornals de dona. A Joanaina Pol i a n'Aina Fluxà, jornals per emblanquinar. 2 jocs de ferro per posar els morts. Una creu del santcrist, 6 canelobres, vara i altres a Joan Coli. Venguda, anada i treball de fra Joan Bo. A Vicenç Matas, escultor, per encarnar el santcrist, dues ànimes i altres. Dos claus i ganxos per col·locar el santcrist i dues barcelles de guix. 2 tovalloles per a la capella. Per una ànima de terra col·locada damunt el portal. Un quadre de la Mare de Déu i un altre de sant Francesc. 2 jocs de persianes, Pere Joan Coli. Jornals per tragar pols del camí. Pel present llibre i un altre pels seients de les tombes. 4 gorres, un garbell, una triadora i dues graneres. Una carretada d'arena blava d'Alcúdia. Pedrissos, dur-los i posar-los. Per una làpida de la sepultura de Can Monroig. 115 rajoles de València, port i compra.

1864

Entrades: segueixen les entrades per la venda de sepultures i enterraments.

Cobrat de la vila per mans del Sr. Miquel Amer, 150 ll. i 10 s. Rebut de la vila per un braser, paleta i rotllo, 7 ll. 10 s. i 6 d. 2 xiprers del planter, 8 s.

Sortides: 12 estacions del viacrucis i dur-lo (18 ll. 8 s. i 8 d.). Calç, guix, aiguarent, ciment, perpany, arena d'Alcúdia, grava, picadís de Muro, gerres, jornals de picapedrer, manobres, al·lots, carreters i traginadors. Per una piqueta esmolada d'aigua beneïda. Per un braser, rotllo i paleta. Dues senalles, una granera i dos ventadors. Sabó i fum d'estampa. Un feix de canyes. A Salvador Bibí per una regadora de llauna. Per les làpides de Son Sastre i de l'amo en Ramon Figuerola. A Joan Coli per dues persianes i pintar les velles. Una carretada de macs de torrent. Adobar la civera. Ciment i quatre gerres. Per una corrioleta de llautó al Sr. Antoni Coll, prevère. Per un poalet d'aram. 9 cadires de cirerer. A en Miquel Verguny per 47 pedres i a Gabriel Fiol, "Canà", per numerar-les. Pel coll del pou i dur-lo. 3 barcelles i 4 almuds de guix, colors i una granereta. Per la taula de les anatomies i una porta d'armari a Pere Joan Coli. Una ribella, un pitxer, dues tovalloles i tres eixugamans.

RESUM ANYS 1860, 1861, 1862, 1863 I 1864

Entrades: 2.157 ll. 9 s. i 6 d.

Sortides: 2.147 ll. 7 s. i 6 d.

Queden a favor del cementeri 10 ll. i 2 s.

1865

Entrades: segueix la venda de sepultures i entrades per enterraments. D'abans hi ha en existència 10 ll. i 2 s.

Una devota persona un donatiu a favor del cementeri, 1 ll. 12 s. 2 trossos de les bigues rompudes venuts a n'Antoni Pol, 6 ll.

Sortides: feixos de canyes, posar-les, fer canyissos i per joncs. 4 senalles, 2 graneretes, aiguarent, guix, carretades de pedres i 4 gerres. 800 teules de Biniamar, grava, cordes, 7 carretades de cantons de Ciutat i calç de Binissalem i Mancor. Jornals a Francesc Brunet, Miquel "Cortí", Jaume Verguny, Joan "Batlet", Llorenç Lluch, Monserrat Verd, Miquel "Solleric", Joan Beltran, Josep Mir, Joan Alzina, Biel "Missa" i Miquel Company. Al clavetaire per claus. 13 bigues de poll i 6 taulons de 24 pams. Compondre el pany de la capella i rentar tovalloles i eixugamans.

Resum any 1865: entrades, 385 ll. i 5 sous. Sortides, 286 ll. i 7 s. Queden a favor del cementeri 102 ll. i 7 s.

1866

Entrades: segueix la venda de sepultures i entrades per enterraments. D'abans hi ha 102 ll. i 7 s.

15 xiprers venuts al rector de Selva, 4 ll. i 10 s. i 10 xiprers al cementeri de Consell, 2 ll. 10 s.

Sortides: cantons de Palma i Muro. 3 acerons, 6 pals, i un cavalló de cordeta. Per rentar la roba de la capella. Guix, aiguardent, 350 teules, fum d'estampa i altres colors, 4 gerres i un gerricó, 3 graneres i una granereta. Jornals a Llorenç Lluch, Jaume Verguny, Joan Alzina, Joan Beltran i Joan "Batlet".

Amb la resta de l'any passat han entrat 185 ll. i 10 s. Han sortit 111 ll. i 16 s. Queden en existència 73 ll. i 14 s.

1867

Entrades: segueix la venda de sepultures i entrades per enterraments. Existència de l'any anterior, 73 ll. i 14 s.

5 xiprers del planter, 1 ll. 5 s., i per posar 12 làpides, 1 ll. 16 s.

Sortides: 1 trinxet, cordetes, mistos, 15 canes de corda pel pou, aiguardent, 3 senalles, un feix de canyes, tres jornals a Joan López per enfondir el pou (1 ll. i 10 s.), a Antelm Pujades, a Gabriel "Batliu" i a Miquel "Botet" per paredar el pou. A Jaume Verguny i Antoni "Cili" per posar les barreres. Cotó per blens, una granera, un setrill de llauna, guix, calç, gerres i adobar la corrioleta del pou. A mestre Bartomeu Pons per unes barreres de ferro de set quintars i setze lliures (107 ll. i 8 s.). Per posar 14 làpides, i a Joan Coli pels colors per pintar les barreres i les vases de les làpides.

Total gastat: 160 ll. i 17 s.

Resum general

Total *càrrec* fins a 3 de desembre de 1867: 2.728 ll., 3 s. i 6 d. Total *data* fins al dit dia, mes i any: 2.706 ll. i 6 d. Queden en existència a favor del cementeri 22 ll. i 16 s. Ja que era manat pel governador contar per escuts i mil·lèsimes, resulten en existència 30 escuts i 400 mil·lèsimes.

1868

Entrades: segueix la venda de sepultures i entrades per enterraments.

Valor de la làpida de Francesc Caimari, 2,800 escuts. 12 xiprers de planter, 4 escuts. Una altra làpida, 2,800 escuts. Una altra làpida, 2,800 escuts.

Sortides: acerar una aixada de dos caps. Pedreny, calç, pedres, aiguardent, poalet, cossiols, una gerra, un aceró, una clau per a les barreres, cordes de cànyom per enterrar, una tapadora per a l'ossera, un càvec, un tascó del càvec, dues capsetes de mistos, jornals i carretades de cantons de Muro i de Palma.

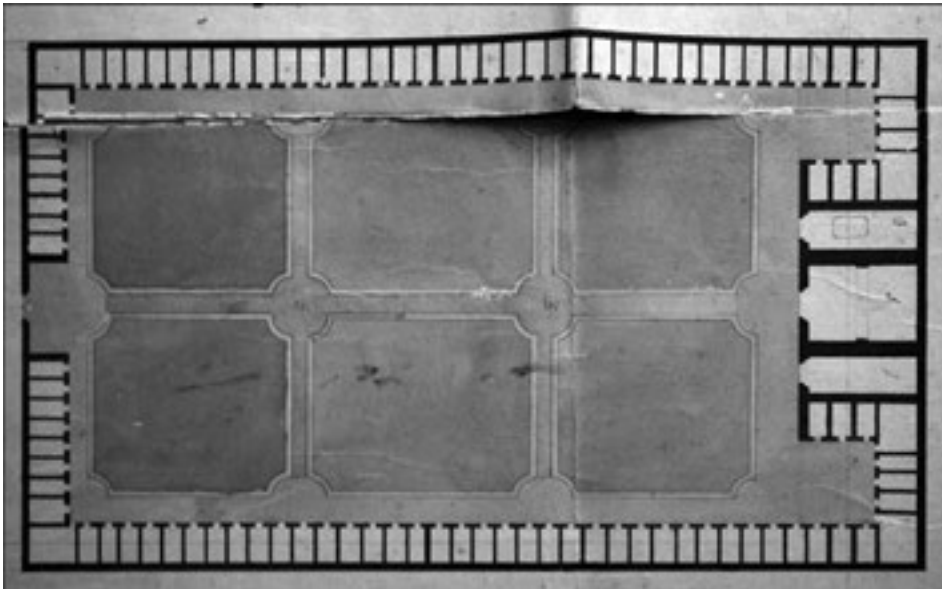
Total: hi havia 30 escuts i 400 mil·lèsimes de l'any passat. Hi han entrat 290,300 escuts i n'han sortit 234,570. Queden en existència 55,730 escuts.

1869

Aquest any, per ordre de l'Ajuntament, queden suprimits els drets d'enterrament des de dia 1 de juliol.

Hi ha en existència 55,730 escuts.

Entrades: segueix la venda de sepultures i entrades per enterrament fins al 30 de juny. Tan sols hi entra el valor d'una làpida posada.

Sortides: jornals, aiguardent, guix, 400 teules, cantons de Ciutat, calç, una triadora, una granera, dues graneretes, pagar la feina feta per rentar la roba de dues anatomies, una escala de fusta d'om, unes tisores de podar comprades a Cas Catalanet, tres làpides, quatre gerres, cera per al consum pel Dia dels Morts i el vespre abans i pols de camí.

1870

Aquest any no hi anoten cap entrada econòmica. Hi ha aquestes anotacions:

Picapedrers: Jaume Llompart i Magí Marquès. Peons: Llorenç Ramis i Jaume Martorell. Al·lots: Antoni Corró, Josep Oliver, Llorenç Serra, Miquel Marquès, Joan Mir, Antoni Llinàs, Joan Janer, Guillem Coll, Jaume Martorell, Josep Cantallops, Rafel Seguí, Antoni Planas i Antoni Miralles. Materials: perpanys de Muro, calç de Binissalem (transport des del forn fins a peu d'obra). També hi consta, sense especificar, la relació de jornals invertits a treure del cementeri la terra i altres materials inútils procedents de la nova construcció de 10 sepultures.

Més pagaments: làpides, inscripcions realitzades per Ramon Coli, conducció des de Felanitx de dites làpides i col·locar-les. Un mànec d'aixada i acerons, 6 senalles, un feix de canyes, valor d'un cartell de fusta amb una inscripció que prohibeix collir flors i plantes fet pel fuster Ramon Coli, valor del sabó emprat per a l'autòpsia del cadàver d'un nin i corda de cànym per enterrar els morts.

És interessant saber que Inca l'any 1820 té 3.316 habitants. Al 1857, en té 5.926 i que al 1875, en té 7.709. Aquest creixement indica la contínua tasca d'eixamplar, en moments posteriors, la superfície del cementeri inquer.

El cementeri d'Inca és propietat de l'Ajuntament. Malgrat que en alguns moments es parli de *Cementerio rural*, des de quasi sempre és *Cementerio Municipal*. Per aquesta raó, cada any s'anota la

propietat als llibres corresponents a patrimoni. En el lligall que correspon a 1854 i en tots els següents podem llegir:

“Inventario de todas las fincas urbanas y rústicas, sus productos, impuestos, derechos y acciones que constituyen hoy el patrimonio general de este Distrito municipal.

PROPIOS:

...
...
...

Núm.- 8. Una porción de terreno llamada can Catiu de ciento sesenta destres (2.840 m2) que por servir actualmente de cementerio nada produce.”